

โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง
(Sustainable Urban Agriculture Development Project : SUAD Project)

หลักการและเหตุผล

จากการเจริญเติบโตที่ไม่หยุดยั้งทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมทั่วโลก ส่งผลให้เมืองหลวงและเมืองสำคัญ ในหลายประเทศ พัฒนาที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงาน ถนนหนทาง และรางรถไฟ เพื่อตอบรับการพัฒนาดังกล่าวให้มากขึ้น แต่ไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาในเชิงพาณิชย์เพียงด้านเดียวเท่านั้น หลายๆ ประเทศยังให้ความสำคัญกับ “พื้นที่สีเขียว” ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตคนเมืองได้อย่างยั่งยืน ประกอบกับในปี ๒๕๖๒ ประเทศไทยมีประชากรในเมืองมากกว่าในชนบทเป็นครั้งแรกสะท้อนถึงการขยายตัวของเมือง(Urbanization) ในประเทศของเราและเป็นเหตุผลสำคัญที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในยุคปัจจุบันต้องเร่งขับเคลื่อนพัฒนาการเกษตรในเมือง(Urban Farming) โดยเฉพาะในสถานการณ์โควิด ๑๙ และยุคต่อไป(Next normal) ที่ต้องให้ความสำคัญระบบนิเวศน์เมืองเรื่องสุขภาพคนและคุณภาพเมือง

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงวางโครงสร้างและระบบเป็นกลไกแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาคการเกษตรในพื้นที่เมือง ด้วยโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง (Sustainable Urban Agriculture Development Project : SUAD Project) ตามนโยบายของ ดร. เฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะประธานคณะกรรมการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์”๓’s”(Safety-Security-Sustainability-เกษตรปลอดภัย เกษตรมั่นคงและเกษตรยั่งยืน โดยโครงการดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็น”มหานครสีเขียวแห่งอนาคต” มีวัตถุประสงค์ ๖ ประการ ได้แก่

๑. การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง
๒. การเพิ่มพื้นที่สีเขียว
๓. การลด PM ๒.๕ และลดก๊าซเรือนกระจก (Green House Gas)
๔. การเพิ่มคุณภาพอากาศ
๕. การอำนวยการคุณภาพชีวิตของประชาชน
๖. การสร้างเศรษฐกิจสีเขียว

ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ ในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ(Climate Change) ของโลก และเป้าหมายของโครงการกรุงเทพสีเขียว ๒๐๓๐ (Green Bangkok ๒๐๓๐) ในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในกรุงเทพฯ เป็น ๑๐ ตารางเมตรต่อคนสามารถเข้าถึงพื้นที่สีเขียวได้ในทุกระยะ ๔๐๐ เมตร และเพิ่มพื้นที่ร่มไม้ต่อพื้นที่เมืองให้เป็น ๑.๓ แสนไร่ พร้อมทั้งพัฒนาการเกษตรและสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่เมือง รวมทั้งการสร้างเศรษฐกิจสีเขียวเพิ่มรายได้และอาชีพในระดับชุมชนบนโมเดล BCG Economy (Bio-Circular-Green Economy) ควบคู่ไปด้วยกัน โดยแบ่งพื้นที่ดำเนินการเป็น ๒ ประเภท คือ พื้นที่ของรัฐ(Public Space) เช่น บริเวณริมถนนและทางรถไฟ พื้นที่ใต้ทางด่วน เกาะกลางถนน สวนสาธารณะ สถานศึกษาของรัฐ พื้นที่ส่วนราชการ และพื้นที่สาธารณะว่างเปล่า สำหรับพื้นที่ส่วนบุคคล (Private space) เช่น บ้าน ชุมชน โครงการจัดสรร คอนโด อาคารสำนักงาน พื้นที่ของการเคหะแห่งชาติ วัด โรงเรียน สถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ปลูกไม้ยืนต้นไม่พุ่มไม้เลื้อยหรือไม้ไผ่ร่วมโดยมีการพัฒนาเมืองสีเขียวได้หลายรูปแบบเช่น ถนนสีเขียว(Green Road) หลังคาสีเขียว(Green Roof) ตึกสีเขียว(Green Building) สวนป่า(Forest Garden) มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green Campus) ชุมชนสีเขียว

(Green Community วัดสี่เขียว(Green Temple) เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการเรียนรู้กับการอยู่ร่วมกันแบบแบ่งปัน

สำหรับการทำเกษตรในเมืองตามแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืน ได้แก่ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตรและเกษตรธรรมชาติ ทั้งในรูปแบบสวนขนาดเล็กและสวนขนาดใหญ่ สำหรับชุมชนในกรุงเทพมหานครจะได้รับการสนับสนุนในการสร้างอาชีพเกษตรกรรมในเมืองเพื่อสร้างรายได้เสริมและลดค่าครองชีพอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้จะมีตลาดเกษตร (Farm Market) เป็นตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ดังนั้น โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง (Sustainable Urban Agriculture Development Project : SUAD Project) ภายใต้รูปแบบเกษตรในเมือง (Urban Farming) เพื่อสร้างรายได้อาชีพ และอาหารปลอดภัยให้กับคนในเมือง และสวนวนเกษตร(Forest Garden) โดยใช้แนวทางเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อรักษาความหลากหลายทางธรรมชาติ ระบบนิเวศน์เกษตร และเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้เชิงประจักษ์ในเมือง รวมทั้งเป็นเครื่องยนต์ตัวใหม่ของการพัฒนาเศรษฐกิจในเมือง เชื่อมโยงเศรษฐกิจชนบทสร้างความสมดุลใหม่ให้กับประเทศระหว่าง Urbanisation กับ Ruralization ด้วยการดำเนินการทำเกษตรกรรมยั่งยืน เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น ปลูกต้นไม้เพื่อดูดซับมลพิษโดยพืชพรรณท้องถิ่น มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่เป็นไม้ดอกไม้ประดับ พืชอาหาร ผักสวนครัวสร้างรายได้ และเพิ่มทางเดินเท้าสีเขียว เป็นต้น

เป้าหมาย

เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

เพิ่มพื้นที่สีเขียวชุมชนในเขตเมือง ๓๗ จังหวัด

เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

๑. เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน มีสวนสาธารณะด้วยการปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับ เพื่อดูดซับมลพิษ คาร์บอนไดออกไซด์ และกรองมลพิษ ผลิตก๊าซออกซิเจน สร้างความสมดุลการใช้พื้นที่ให้เกิดความเหมาะสม ลดโลกร้อน
๒. เพิ่มสัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากร
๓. พัฒนาที่ดินว่างเปล่าในเมือง เพื่อทำเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อการผลิตอาหารที่มั่นคง ปลอดภัย พัฒนาตลาดสีเขียว และสร้างรายได้ ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน องค์กรภาคเอกชนต่างๆ

ผลลัพธ์ของโครงการ

๑. เกิดพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ภายใต้รูปแบบเกษตรในเมือง(Urban Farming) สามารถสร้างรายได้และมีอาหารปลอดภัยให้กับคนในเมือง คนเมืองมีสวนวนเกษตร (Forest Garden) เป็นทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้เชิงประจักษ์ในเมือง
๒. พื้นที่สีเขียวสามารถดูดซับมลพิษก๊าซคาร์บอน
๓. ชุมชนเมืองมีระบบนิเวศที่ดี มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองดี ส่งผลกระทบสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด มีระบบกำจัดขยะที่มีมาตรฐานให้เหลือศูนย์ (zero waste) ลดฝุ่น คาร์บอน PM ๒.๕ ระบบบำบัดน้ำเสียถูกสุขลักษณะ ด้วยการลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอน
๔. เกิดการผืนกหลังสร้างเมืองสีเขียว ของหน่วยงานองค์กร ต่างๆ ตลอดทั้งชุมชนและท้องถิ่น

กลไกการขับเคลื่อนโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง
กลไกระดับส่วนกลาง

- คณะกรรมการบริหารโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง
โดยมี ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประธาน
ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน กรรมการและเลขานุการ

กลไกระดับเขต

- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ระดับเขต
โดยมี ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำเขตตรวจราชการ ประธานอนุกรรมการ
เกษตรและสหกรณ์จังหวัด อนุกรรมการและเลขานุการ

กลไกระดับจังหวัด

- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ระดับจังหวัด
โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด ประธานอนุกรรมการ
เกษตรและสหกรณ์จังหวัด อนุกรรมการและเลขานุการ

แนวทางการขับเคลื่อนโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ระดับเขต

๑. กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนและเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองระดับเขต
๒. ติดตามการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนและเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง ระดับเขต
๓. รายงานผลดำเนินงานให้คณะกรรมการบริหารโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง
๔. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อดำเนินงานได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม
๕. ขับเคลื่อนโครงการธนาคารสีเขียว (Green Bank) ฝ่าวิกฤตโควิด 19

แนวทางการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ระดับจังหวัด

๑. ให้เลขานุการอนุกรรมการขับเคลื่อนฯ ระดับจังหวัด ดำเนินการรวบรวมรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามคำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ที่ ๑๑/๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ระดับจังหวัด ลำดับที่ (๒๐) ผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกิน ๗ ท่าน จำนวนและสัดส่วนตามประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนฯ ระดับจังหวัดพิจารณาโดยพิจารณาสรรหาจาก

๑) เกษตรกร : ด้านการเพาะปลูก การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ/ประมง หรือเกษตรกรรมอื่น ๆ อาทิเช่น ปราชญ์เกษตรกร ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ ประธานเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เกษตรกร Smart Farmer / Young Smart Farmer ฯลฯ

๒) ผู้ประกอบการทางการเกษตร : ผู้รวบรวมจำหน่ายสินค้าเกษตร ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตร ผู้ประกอบการนำเข้า/ส่งออกสินค้าเกษตร ตลาดกลางค้าส่ง/ศูนย์กระจายสินค้าทางการเกษตร หรืออื่น ๆ อาทิเช่น ผู้แทนสหกรณ์การเกษตร / ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร / ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตร

๓) ผู้แทนองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง หรืออื่น ๆ ที่ประธานอนุกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม

๒. คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายที่เหมาะสมและมีความพร้อมของพื้นที่ในการดำเนินงาน โดยได้รับความยินยอม/อนุญาตให้ใช้พื้นที่ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑) ใช้กลไกคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ระดับจังหวัด ในการพิจารณา

๒) เห็นชอบพื้นที่เป้าหมายในการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวจังหวัด เพื่อดำเนินการสร้างพื้นที่สีเขียว สร้างพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน

๓. จัดทำแผนงานโครงการ งบประมาณ หรือกิจกรรมการดำเนินงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรม

ยั่งยืนและเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง ระดับจังหวัด

๔. รายงานผลการดำเนินงานให้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง ระดับเขต

แผนการดำเนินงานโครงการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเมือง

ที่	กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕									ผู้รับผิดชอบ
		ม.ค. ๖๕	ก.พ. ๖๕	มี.ค. ๖๕	เม.ย. ๖๕	พ.ค. ๖๕	มิ.ย. ๖๕	ก.ค. ๖๕	ส.ค. ๖๕	ก.ย. ๖๕	
๑	กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ ฯ										คณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ (ส่วนกลาง)
๒	ชี้แจงแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ										ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการฯ
๓	ประชุมคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด										คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด
๔	แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใต้อคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด										คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด
๕	ประชุมพิจารณาคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการดำเนินงาน										คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด
๖	จัดทำแผนงานโครงการ งบประมาณ หรือกิจกรรมการดำเนินงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน และเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง ระดับจังหวัด										คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด
๗	รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะอนุกรรมการระดับเขต										คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด